

ARQ Kenniscentrum
Oorlog, Vervolging
en Geweld

Activiteitenverslag 2024

Instellingssubsidie VWS

Inleiding

ARQ Kenniscentrum Oorlog, Vervolging en Geweld heeft tot doel kennis te leveren die ten goede komt aan de zorg- en dienstverlening aan WO2-betrokkenen en deze kennis in samenwerking met relevante partijen onder de aandacht te brengen. Op deze wijze draagt het bij aan de zorg voor WO2-betrokkenen en aan de vertaling van die kennis in de ondersteuning van andere groepen oorlogsgetroffenen.

Speciaal aan het ARQ Kenniscentrum Oorlog, Vervolging en Geweld is dat zij niet gelieerd is aan een specifieke doelgroep, maar brede kennis heeft van de dynamiek en behoeften van de grote diversiteit binnen de doelgroep WO2-getroffenen. Daarnaast heeft zij als missie om de bewustwording van de psychosociale impact van oorlog (in het bijzonder WO2) in Nederland te vergroten. ARQ Kenniscentrum Oorlog heeft kennis van hedendaagse oorlogsgetroffenen en vertaalt met het unieke multidisciplinaire team van (klinisch) psychologen en historici de lessen geleerd uit de Tweede Wereldoorlog, naar actuele vraagstukken.

ARQ Kenniscentrum Oorlog, Vervolging en Geweld werkt mee aan het inzetten van de jarenlange opgebouwde kennis en kunde over de opvang van en psychosociale ondersteuning en zorg aan WO2-getroffenen, bij de behandeling van huidige groepen oorlogsgetroffenen. Bij het bevorderen van veerkracht onder deze doelgroep en actieve deelname aan de samenleving kan de kennis van WO2 van grote waarde zijn. In de tweede plaats kunnen de ervaringen en verhalen van de Tweede Wereldoorlog duiding en richting geven aan hedendaagse vraagstukken. WO2 is immers een ijkpunt in de Nederlandse samenleving. En de ervaringen en verhalen zijn een blijvende bron van inspiratie. Universele verhalen over in- en uitsluiting, persoonlijke moed of hulp aan medemensen uit die tijd kunnen huidige ontwikkelingen binnen en buiten Europa duiden. Daarnaast maakt de bewustwording over de impact van oorlog de samenleving misschien minder gesloten voor nieuwe oorlogsgetroffenen. Het blijft een wisselwerking. ARQ Kenniscentrum Oorlog, Vervolging en Geweld zal dit nooit alleenstaand doen. Zij zal altijd de connectie zoeken met andere organisaties binnen Nederland en waar relevant buiten Nederland.

Kennis en agendering

De kennis- en beleidsfunctie van ARQ Kenniscentrum Oorlog, Vervolging en Geweld wordt vormgegeven in diverse projecten en producten. Deze activiteiten zijn geclusterd in een aantal thema's dat betrekking heeft op de levenslange psychosociale impact van de Tweede Wereldoorlog en daarmee samengaande veerkracht en de link naar actuele kwesties. Deze vermenging zorgt voor een kruisbestuiving van kennis en biedt nieuwe verrassende manieren om de uitdagingen, waar onze maatschappij voor staat, onder de aandacht te brengen en aan te pakken.

Daarnaast werken we intensief samen met diverse spilorganisaties binnen het WO2-veld, waaronder de verantwoordelijke WO2 kennisorganisaties binnen het WO2 Veldberaad, en dan met name het Nationaal Comité 4 en 5 mei en het NIOD. Vanzelfsprekend ook Stichting Pelita. De samenwerking met Pelita, Joods Maatschappelijk Werk en het Nederlands Veteraneninstituut binnen het Convenant NOG werd in 2024 voortgezet. Tenslotte stond dit jaar ook in het teken van de aanstaande openbaarmaking van het Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging (CABR) en daarmee dus ook in het teken van intensieve samenwerking met Oorlog voor de Rechter.

Projecten

Doorwerking van collaboratie

Een belangrijke aanleiding voor het project 'Doorwerking van Collaboratie' was de openbaarmaking van het CABR-archief op 2 januari 2025.

Het project startte in januari 2024 met veldwerk voor het onderzoek naar de doorwerking van collaboratie in families: er werden 10 interviews afgenomen door het hele land, en in februari en maart is er door middel van vragenlijstonderzoek in samenwerking met het LISS-panel van Centerdata, informatie vergaard over de doorwerking van collaboratie op maatschappelijk niveau. Dit onderzoek resulteerde in het rapport *Geluiden uit de Stilte*, dat in september werd gepubliceerd.

In het najaar van 2024 werden de onderzoeksresultaten geïmplementeerd tijdens de CABR-bijeenkomsten die ARQ samen met Oorlog voor de Rechter organiseerde. Dit waren 15 bijeenkomsten, verspreid over alle provincies van Nederland, waarin persoonlijke verhalen van zowel nabestaanden van collaborateurs, als van vervolgingsslachtoffers aan bod kwamen in dialoog met de zaal. In totaal waren daar zo'n 1100 bezoekers aanwezig. De bijeenkomsten werden ook in verschillende lokale en regionale media aangekondigd of er werd verslag van gedaan.

De publicatie genoot veel aandacht van diverse media. Dagbladen als NRC, AD en Trouw vermelden het onderzoek, maar ook het tv-programma Buitenhof. Duiding over de doorwerking van collaboratie werd gevraagd aan onze onderzoekers en psychologen door programma's zoals EenVandaag, NPO Radio1 en Hart van Nederland. De belangstelling reikte tot over de landsgrenzen met artikelen in de Frankfurter Allgemeine Zeitung en Frankfurter Rundschau.

Es war keine Vergewaltigung, sondern Liebe

In den Niederlanden geht ein Archiv zur Besatzungsgeschichte online – und bringt Unruhe in Familiengeschichten / Von Carola Brandis

Wie ein Zettel mit einem Namen und einer Adresse, die in einem Archiv in den Niederlanden zu finden ist, eine Geschichte erzählt, die von Liebe, Verbrechen und Schuld geprägt ist. Ein Archiv, das die Geschichte der Besatzung in den Niederlanden während des Zweiten Weltkriegs aufbewahrt. Ein Archiv, das die Geschichte der Besatzung in den Niederlanden während des Zweiten Weltkriegs aufbewahrt. Ein Archiv, das die Geschichte der Besatzung in den Niederlanden während des Zweiten Weltkriegs aufbewahrt.

Manche sorgen sich vor freien Daten. Als sie in den Niederlanden online gehen, finden sie ein Archiv zur Besatzungsgeschichte. Ein Archiv, das die Geschichte der Besatzung in den Niederlanden während des Zweiten Weltkriegs aufbewahrt. Ein Archiv, das die Geschichte der Besatzung in den Niederlanden während des Zweiten Weltkriegs aufbewahrt.

Das Archiv enthält Dokumente, die die Geschichte der Besatzung in den Niederlanden während des Zweiten Weltkriegs aufbewahrt. Ein Archiv, das die Geschichte der Besatzung in den Niederlanden während des Zweiten Weltkriegs aufbewahrt. Ein Archiv, das die Geschichte der Besatzung in den Niederlanden während des Zweiten Weltkriegs aufbewahrt.

Die Daten sind online verfügbar. Ein Archiv, das die Geschichte der Besatzung in den Niederlanden während des Zweiten Weltkriegs aufbewahrt. Ein Archiv, das die Geschichte der Besatzung in den Niederlanden während des Zweiten Weltkriegs aufbewahrt. Ein Archiv, das die Geschichte der Besatzung in den Niederlanden während des Zweiten Weltkriegs aufbewahrt.

Ein später Heilungsprozess. Ein Archiv, das die Geschichte der Besatzung in den Niederlanden während des Zweiten Weltkriegs aufbewahrt. Ein Archiv, das die Geschichte der Besatzung in den Niederlanden während des Zweiten Weltkriegs aufbewahrt. Ein Archiv, das die Geschichte der Besatzung in den Niederlanden während des Zweiten Weltkriegs aufbewahrt.

Ein von der Geschichte angelegener Prozess. Ein Archiv, das die Geschichte der Besatzung in den Niederlanden während des Zweiten Weltkriegs aufbewahrt. Ein Archiv, das die Geschichte der Besatzung in den Niederlanden während des Zweiten Weltkriegs aufbewahrt. Ein Archiv, das die Geschichte der Besatzung in den Niederlanden während des Zweiten Weltkriegs aufbewahrt.

In december 2024 werd tevens het nieuwe seizoen van de podcastserie *FOUT!* gelanceerd, waarin ARQ-collega's Anne Marthe van der Bles en Inez Schelfhout samen met de presentator in gesprek gaan met nabestaanden van mensen met een collaboratieverleden. De gesprekken gingen over de impact van dit verleden in hun eigen leven. Met thema's als zwijgen, schaamte, het doorbreken hiervan en ook met adviezen voor mensen die onderzoek willen doen naar het hun eigen collaboratieverleden.

Er zijn in totaal 14 afleveringen gemaakt (ook in 2025) met een bereik van gemiddeld 20.000 luisteraars per aflevering.

Naoorlogse Generatie

In het kader van het Convenant Naoorlogse Generatie zijn de activiteiten die in 2023 zijn gestart, voortgezet in 2024.

- De stuurgroep is vier keer bijeengekomen.
- De hulpvragen die bij de Convenantpartners binnen kwamen zijn gemonitord en verwerkt in een analyse door ARQ. Vervolgens is een aantal aanbevelingen gedaan om de diverse loketten te optimaliseren.
- Er vonden twee Kenniskringen plaats met in totaal ongeveer 100 deelnemers:

Op 26 maart 2024 bij het Nederlands Veteraneninstituut, met deelnemers vanuit JMW, Pelita, NLVi zelf, en het Sinaï Centrum. De bijeenkomst werd gefaciliteerd door ARQ Kenniscentrum Oorlog, Vervolging en Geweld. Kennis met betrekking tot het bestaande aanbod en infrastructuur rondom NOG-gerelateerde onderwerpen werd met elkaar gedeeld.

Op 14 november 2024 bij ARQ in Diemen waar, dit keer ook met externen, een afwisselend programma tot een succesvolle bijeenkomst heeft geleid. Klinisch psycholoog/psychotherapeut Joke van Bokkem van ARQ Centrum'45, ging in gesprek met een ervaringsdeskundige uit de naoorlogse generatie over intergenerationele doorwerking. Onderzoekers van ARQ Kenniscentrum Oorlog, Vervolging en Geweld vertelden over uitkomsten van het project 'Drie Generaties', over de doorwerking van de Tweede Wereldoorlog binnen families. Mede door de diversiteit van deelnemers aan de bijeenkomst (van psychotherapeuten tot maatschappelijk werkers, van praktijkondersteuners tot ervaringsdeskundigen) kwamen diepgaande discussies op gang.

- In het kader van het Convenant werden twee artikelen, die onder begeleiding van ARQ Kenniscentrum Oorlog, Vervolging en Geweld tot stand zijn gekomen, gepubliceerd:

'Als we mensen kunnen helpen om in hun kracht te komen, dan vind ik dat een teken van beschaving' was een interview met klinisch psycholoog en psychotherapeut Anton

Hafkenscheid over de naoorlogse generatie. Dit artikel is in het GGZ Vaktijdschrift gepubliceerd: <https://ggz.nl/anton-hafkenscheid/>

‘**Eigen Kracht, behandeling voor de Indisch Naoorlogse generatie**’, door Inez Schelfhout werd geplaatst in het tijdschrift INDIAH*.

Deskundigheidsbevordering

In 2024 zijn gedurende fase 4 de producten verder geïmplementeerd voor het project deskundigheidsbevordering.

Gestart in 2023 en gevolgd in 2024 werden 16 lezingen en workshops gegeven tijdens nascholingsdagen, congressen, teambijeenkomsten van zorgverleners etc. Daarbij werden zo'n 1000 zorgmedewerkers rechtstreeks bereikt. Veel van deze zorgmedewerkers hebben materiaal van ARQ Kenniscentrum Oorlog, Vervolging en Geweld, zoals het *Lexicon voor de zorg* en de handreiking *Ouder worden met de oorlog* meegenomen om te verspreiden onder collega's. Ook wordt dat wat zorgmedewerkers tijdens een nascholingsdag hebben geleerd vaak middels presentaties in teamverband weer doorgegeven. Met deze lezingen zijn dus indirect ook een grote groep zorgmedewerkers bereikt.

- In 2024 werden samen met regio-coördinatoren van Stichting Pelita 7 bijeenkomsten door het land georganiseerd rondom de release van de videoleerlijn *Begripvol zorgen – Echo's uit Nederlands-Indië*. Dit zijn 10 video's gemaakt rondom diverse thema's zoals communicatie, mantelzorg, trauma en herbeleving en persoonsgerichte zorg.
- Ook is op tal van plaatsen bij netwerkbijeenkomsten door regiocoördinatoren van Pelita gesproken over de videoleerlijn en flyers uitgedeeld.
- Verspreiding heeft plaatsgevonden via pers- en nieuwsberichten, sociale media en berichten op websites en in magazines.
- Voor de videoleerlijn hebben 465 mensen zich in 2024 ingeschreven. De videoleerlijn wordt in de evaluatie goed beoordeeld. Aangegeven wordt dat de video's aansprekend zijn en veel nieuwe informatie geven over de doelgroep. Ook de kijk- en leestips worden als heel waardevol gezien. De opdrachten sluiten voor sommige deelnemers goed aan bij hun werkpraktijk, bij anderen minder.
- Op basis van de videoleerlijn is een geaccrediteerde e-learning samengesteld. Sinds de lancering begin november 2024 is deze door 45 mensen aangevraagd. Ook de e-learning wordt goed beoordeeld en gevolgd door zorgmedewerkers die hiermee accreditatiepunten kunnen krijgen.
- Er zijn contacten gelegd met diverse externe leerplatforms om de e-learning daar ook een plek te geven.

Om de implementatie en kwaliteit van de lezing, videoleerlijn en e-learning te borgen in de organisatie van ARQ Kenniscentrum Oorlog, Vervolging en Geweld, en Stichting Pelita, is een visiedocument opgesteld. Alle personeelsleden van ARQ Kenniscentrum Oorlog, Vervolging en Geweld en Pelita

hebben daarnaast een demonstratie gekregen van alle ontwikkelde producten die zij verder kunnen verspreiden binnen hun netwerken. De 'Toolkit presentaties' en video's worden op een USB-stick meegegeven.

Drie Generaties

In het Drie Generaties-project worden inzichten opgedaan over hoe het WO2-verleden en de daaraan verbonden verhalen worden doorgegeven van generatie op generatie. Dit is onderzocht door middel van een serie interviews met mensen van drie generaties (grootouders, ouders, (klein)kinderen) uit dezelfde familie. In totaal hebben tien families, die op verschillende manieren door de Tweede Wereldoorlog getroffen zijn, meegedaan aan dit onderzoeksproject en zijn er dertig interviews afgenomen. In 2024 zijn deze interviews geanalyseerd en de resultaten zijn opgeschreven in een wetenschappelijk manuscript. Dit manuscript wordt in 2025 ingediend bij een wetenschappelijk tijdschrift om door het *peer review* proces te gaan en beoordeeld te worden voor publicatie.

Kennisverspreiding en communicatie

ARQ Kenniscentrum Oorlog, Vervolging en Geweld leverde een bijdrage aan diverse bijeenkomsten in het land, variërend van lezingen over de impact van oorlog, collaboratie tot de impact van de teruggave van gestolen kunst tijdens WO2. Ook werd ARQ Kenniscentrum Oorlog bij verschillende herdenkingen door medewerkers vertegenwoordigd. Tenslotte waren er ook talloze optredens in diverse audiovisuele media, podcasts en verschillende printmedia.

Met name naar aanleiding van de presentatie van het onderzoek naar de impact van de openbaarmaking van het CABR, was er in 2024 enorm veel media-aandacht. Een schatting van het bereik is ruim 6 miljoen (Zie bijlage 'Bereik doorwerking van collaboratie')

Overzicht van bijeenkomsten, media en podcasts waar medewerkers van ARQ Kenniscentrum Oorlog, Vervolging en Geweld een bijdrage aan leverden

Media	
Datum	Wat
4 februari	Interview over de film The Zone of Interest. NPO Radio 1, OVT
14 februari	Podcast A life from Plato's Cave nr 43: 'Intergenerational trauma after WWII'
18 maart	Podcast Theater Oostpool 'Het achtste leven' over intergenerationeel trauma na oorlog
Augustus	Podcast over dialoog, verzoening en intergenerationele overdracht. Doelgroep jongeren. Stichting Dialoog Nederland-Japan-Indonesië i.s.m. Studio Lijn 14
7 september	Interview over roofoorlog. Het Parool
17 oktober	Zorg voor oud-verzetsmensen en discussie centraal in tentoonstelling – NOS Nieuws
December	Podcast FOUT

Presentaties / lezingen		
Datum	Wat	Bereik
maart	Panel nabespreking documentaire 'Als ik mijn ogen sluit', Movies That Matter Festival	150
24 maart	Presentatie over project deskundigheidsbevordering Indisch en Molukse ouderen bij themadag Bronbeek	
25 maart	Documentaire 'Stemmen van de naoorlogse generatie' van Simone Berger en Armando Ello. Nagesprek in Museum Sophiahof	
27 maart	Lezing voor de politie Utrecht-Zuid, over de geschiedenis van trauma,	30
9 april	Presentatie voor Dagkliniek NOG Oegstgeest	40
22 juni	Presentatie voor Werkgroep Herkenning over Herdenken en Rituelen	
4 juli	Presentatie voor POH-GGZ Arkin over impact van herdenken	
9 september	Keynote symposium Rijksmuseum 'Looted' over roofkunst en intergenerationele overdracht	200
9 september	Lezing over trauma en trauma-overdracht, bij JMW in kader van lezingenreeks Joodse veerkracht en identiteit	100
	Bijeenkomsten zorgmedewerkers over de videoleerlijn 'Begripvol zorgen, Echo's uit Nederlands-Indië' (8x)	
24 september	Lezing bij Nationaal Monument Westerbork	
25 september	Doorwerking van collaboratie. Symposium Goed Fout	
14 november	Kenniskring NOG over Drie Generaties	
16 november	Lezing bij Natzweiler herdenking	
	Presentaties in kader van project Doorwerking van Collaboratie (21x)	
	Presentaties project Deskundigheidsbevordering zorg Indische en Molukse ouderen (15x)	

Trainingen		
Datum	Wat	Bereik
31 maart	INEA Congres, workshop over de kracht van rituelen na ingrijpende ervaringen	
4 november	Workshop PSH en GOR (i.s.m. RIVM en ARQ Impact) over herdenken en rituelen	

Workshops

Ook in 2024 verzorgde ARQ Kenniscentrum Oorlog, Vervolging en Geweld weer tal van workshops. Een belangrijk aantal daarvan was een direct gevolg van de openstelling van het CABR. Een serie van vijf workshops 'Omgaan met geëmotioneerde klanten en zelfzorg' werd georganiseerd voor medewerkers van het klantcontactcentrum van het Nationaal Archief. Dezelfde workshops werd gegeven aan de Stichting Werkgroep Herkenning. Daarnaast ook aan het Holocaustmuseum en aan het Fries Museum.

Ook was er onverminderd belangstelling voor de workshop 'Ouder worden met de oorlog en traumatische (oorlogs)ervaringen'. Deze werd in 2024 achtmaal gehouden voor zorgorganisaties en hospices.

In totaal hebben in 2024 ongeveer 380 mensen deelgenomen aan de workshops.

Workshop omgaan met geëmotioneerde klanten en zelfzorg voor medewerkers Klantcontactcentrum	2024		Deelnemers
	22-okt	Nationaal Archief	12
	24-okt	Nationaal archief	15
	28-okt	Nationaal archief	15
	7-nov	Nationaal archief	15
	28-nov	Nationaal archief	15
Workshop omgaan met geëmotioneerde bezoekers en zelfzorg (oorlog, emotie en zelfzorg) voor o.a. musea	29-jan	Fries museum	15
	17-feb	Stichting Werkgroep Herkenning	8
	27-feb	Holocaustmuseum	50
	28-feb	Holocaustmuseum	50
Workshop ouder worden met de oorlog en traumatische (oorlogs)ervaringen	28-mrt	Netwerk Palliatieve Zorg Rotterdam e.o	12
	16-apr	Woonzorgcentrum Broek op Langedijk	12
	30-okt	Hospice Schagen	14
	5-nov	Zorgorganisatie Carinova	12
	12-nov	Zorgorganisatie Carinova	13
	21-nov	Netwerk palliatieve zorg, Warnsveld	10
	3-dec	Hospice Nijkerk	14
	4-dec	Zorgorganisatie Carinova	12

Lexicon voor de Zorg

In 2022 verscheen het *WO2 Lexicon voor de zorg*. Vanwege de grote belangstelling voor dit lexicon is in 2024 een tweede herziende druk verschenen, in een oplage van 750 exemplaren.

Impact Magazine

Van *Impact Magazine* zijn in 2024 vier themanummers verschenen: *Vervolgd*, *Technologie en trauma*, *Jonge littekens* en *Oorlogsdreiging*.

De oplage van *Impact Magazine* ligt rond de 1200 exemplaren, daarnaast worden artikelen uit het blad verspreid via social media en de diverse auteurs. De complete editie is digitaal beschikbaar op de website van ARQ Nationaal Psychotrauma Centrum, zodra een nieuwe editie verschijnt.

WO2 Onderzoek Uitgelicht

ARQ Kenniscentrum Oorlog, Vervolging en Geweld maakt onderdeel uit van de redactie van *WO2 Onderzoek Uitgelicht*, de digitale uitgave van het Platform WO2. In 2024 verschenen verdiepende artikelen over de geschiedenis en betekenis van de Tweede Wereldoorlog en recentere voorbeelden van oorlog, geweld en onvrijheid. Thema's waren: [Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging](#); [Vergeten leed?](#);

[De oorlog getekend](#); [Hoe \(on\)vrijheid herinnering vormt](#) en [80 jaar vrijheid](#).

ARQ-bibliotheek | Informatie op maat

De ARQ-bibliotheek beheert een collectie bronnen die is gespecialiseerd in de psychosociale gevolgen van schokkende gebeurtenissen, zoals die voorkomen bij oorlog, vervolging en geweld met speciale focus op de psychosociale impact van de Tweede Wereldoorlog.

De medewerkers van de ARQ-bibliotheek staan vier dagen per week klaar voor haar gebruikers. Onze gebruikers stellen nog steeds de bibliotheek-diensten zeer op prijs. Daarvan getuigt hun feedback in ons klanttevredenheids-logboek: die bestaat vooral uit 'tops' en veel minder uit 'tips'.

Het leveren van publicaties vormt traditioneel het zwaartepunt in onze dienstverlening. We leveren publicaties uit onze [eigen gespecialiseerde collectie](#) (ruim 14.000 items, meer dan 50% gerelateerd aan WO2), maar zetten ook in op het bemiddelen naar publicaties uit de collecties van andere bibliotheken, dan wel open access.

Voor onze gebruikers ligt de nadruk op informatiediensten: we zoeken naar literatuur voor publicaties of helpen daarbij, we attenderen interne en externe gebruikers op interessante publicaties (zowel ad hoc als structureel), en bieden *alerts* en *e-tocs* aan via platforms waarop gebruikers zich kunnen abonneren. Naar aanleiding van de voorgenomen openbaarmaking van het CABR hebben we ook vragen van journalisten en van particulieren van de naoorlogse generaties kunnen beantwoorden door te verwijzen naar verschillende bronnen over het onderwerp collaboratie en de nasleep daarvan. De vaste boekenrubriek in *Impact Magazine* met vooral boeken over de gevolgen van de Tweede Wereldoorlog is ook een vorm van informatiedienst.

In 2024 ondersteunde de bibliotheek beleidsonderzoekers met literatuurlijsten en bronnen bij WO2-projecten zoals *Levensverhalen op het kruispunt* en *het Veteranen-Lexicon*, die in 2025 gestalte zullen krijgen. De doorlopende attendering van het themadossier over [Generaties en Trauma](#) ontvangt nog steeds nieuwe inschrijvingen, evenals bij de themadossiers [Moral Injury](#), [Ouder worden met de oorlog](#) en [Naoorlogse generaties](#). Het Wikipedia-lemma [Transgenerationeel trauma](#) is door de bibliotheek en ARQ-collega's herzien. Ook bestaande dienstverlening is voortgezet: naast een tweewekelijkse attendering voor de nieuwsbrief van JMW Joods welzijn, werkten we voor onder andere de Herinneringscentra, Stichting Pelita, Stichting 1940-1945, en ARQ Kenniscentrum Oorlog, Vervolging en Geweld. Daarbij maakt het Expertteam WO2 van ARQ Centrum'45 gebruik van de bibliotheekdiensten en -faciliteiten.

In verband met de voorgenomen verhuizing van ARQ, zijn de medewerkers begonnen met een sanering van de collectie, waarbij het deel dat betrekking heeft op de nasleep van de Tweede Wereldoorlog bewaard blijft. Om de collectie goed te ontsluiten is begonnen met een opschoning en herstructurering van de trefwoorden, waarbij het streven is om aan te sluiten bij het gemeenschappelijke Termennetwerk van Netwerk Digitaal Erfgoed Nederland.

Artificial Intelligence is ook bij ARQ een belangrijke trend. De bibliotheek heeft gekeken naar de bruikbaarheid van verschillende tools en heeft hierover ook presentaties aan collega's gegeven. Een voorbeeld van een AI-gedreven tool is de screeningstool ASReview. Met de bibliotheek als belangrijke partij draait ARQ sinds de zomer '24 een pilot om te onderzoeken, hoe goed deze tool past in onze werkprocessen.

www.psychotraumanet.nl

Psychotraumanet blijft ook in 2024 een veel bezochte database met door de bibliotheek ontsloten referenties naar publicaties (in de brede zin: ook websites, films en verder) over Psychotraumatologie. In 2024 hebben we ruim 430 bronnen ingevoerd – de stand van zaken medio februari 2025 is 7715 bronnen over psychotrauma en verwante onderwerpen – 25% heeft betrekking op de Tweede Wereldoorlog en andere oorlogen.

Psychotraumanet wordt in 2024 nog steeds veel bezocht: de pagina's werden door meer **dan 128.000** voornamelijk nieuwe gebruikers ruim **161.000** keer bezocht. **78%** Van de bezoekers komt uit Nederland. De meeste gebruikers (**87%**) vinden de content op de site vanuit zoekmachines (zoals Google) terwijl **10%** direct naar de site gaat.

Publicatielijst

Bles, A. M. v. d. (2024). Bij het thema: De zeggingskracht van stripverhalen. *WO2 Onderzoek uitgelicht*, 13(3).

Drogendijk, A. (2024). Indrukwekkend zwart: Bespreking. *WO2 Onderzoek uitgelicht*, 13(3).

Hoenselaars, L. (2024a). Doorwerking van collaboratie: Hoe gaat het met kinderen van 'foute' ouders? *Impact Magazine*, 7(1), 20-21.

Hoenselaars, L. (2024b). Geluiden uit de stilte: Hoe is het om (klein)kind van een collaborateur te zijn? *WO2 Onderzoek uitgelicht*, 13(5).

Hoving, R. (2024). Column: Kinderen van een verzetsheld. *Impact Magazine*, 8(3), 43.

Lil, A. v. (2024a). Een interview met klinisch psycholoog en psychotherapeut Anton Hafkenscheid over de naoorlogse generatie. *GGZ Vaktijdschrift*, 1(7), 18-21.

Lil, A. v. (2024b). 'Hechting is de directe oorzaak oorlog de context'. *Impact Magazine*, 8(3), 46-49.

Lil, A. v. (2024c). Hoe MDMA ondersteunde psychotherapie en leven heeft veranderd: 'Alles krijgt weer kleur'. *Impact Magazine*, 8(3), 32-34.

Lil, A. v., & Nauta, B. (2024). *Veteranenlexicon: Voor een beter begrip van de belevingswereld van de Nederlandse veteraan*. Doorn, Diemen: Landelijk Zorgsysteem voor Veteranen, ARQ Kenniscentrum Oorlog, Vervolg en Geweld.

Lil, A. v., Netten, J., Sinke, O., & Bergh Sophie, v. d. (2024). *WO2 Lexicon voor de zorg: Het belang van taal in de zorg voor ouderen met oorlogservaring* (Herziene druk 2024 ed.). Diemen: ARQ Kenniscentrum Oorlog, Vervolg en Geweld.

Lingsma, T., & Nauta, B. (2024). Beschadigde kindsoldaten. *Impact Magazine*, 8(3), 25-28.

Maat, R.-L. v. d. (2024). Deepfaketechnologie in de behandelkamer: Een virtueel gesprek met de dader. *Impact Magazine*, 8(2), 16-19.

Mitima-Verloop, H. B., Boelen, P. A., Moerbeek, S., Tames, I., & Mooren, T. T. M. (2024). Unified in remembrance: reflections on collective war commemoration by war-affected immigrants in the Netherlands. *Humanities and Social Sciences Communications*, 11(1).

Mitima, B. (2024a). Hoe overleef ik... een open oorlogsarchief? *Impact Magazine*, 8(3), 20-23.

Mitima, B. (2024b). Videoleerlijn over zorg voor mensen met een achtergrond in Nederlands-Indië: begripvol zorgen-echo's uit Nederlands-Indië. *Impact Magazine*, 7(1), 32-33.

Mitima-Verloop, B., Hoenselaars, L., & Bles, A. M. v. d. (2024a). *Geluiden uit de stilte: Onderzoek naar de doorwerking van (vermeende) collaboratie in de familiegeschiedenis*.

Mitima-Verloop, B., Hoenselaars, L., & Bles, A. M. v. d. (2024b). *Geluiden uit de stilte : Onderzoek naar de doorwerking van (vermeende) collaboratie in de familiegeschiedenis. Publiekssamenvatting*.

Nauta, B. (2024a). Column: Stapeling. *Impact Magazine*, 8(3), 13.

Nauta, B. (2024b). Injured fighters: traumatisation and contention in post-colonial states. *War & Society*, 43(4), 411-418.

Nauta, B., & Lil, A. v. (2024). Nieuwe realiteiten: Hoe technologie een gezicht aan trauma gaf - en geeft. *Impact Magazine*, 8(2), 4-6.

Ndlovu, J. N., Lind, J., Patlán, A. B., Upadhaya, N., Leku, M. R., Akellot, J., Skovdal, M., Augustinavicius, J. L., & Tol, W. A. (2024). Integration of psychological interventions in multi-sectoral humanitarian programmes: a systematic review. *BMC Health Services Research*, 24(1), 1528.

Schelfhout, I., & Lil, A. v. (2024). 'Eigen verhaal eigen kracht': Behandeling voor de Indische naoorlogse generaties. *INDAH**, 51-55.

Overige projecten

Veteranenlexicon

In 2024 ontwikkelde ARQ Kenniscentrum Oorlog, Vervolging en Geweld het *Veteranenlexicon*, in opdracht van het Landelijk Zorgsysteem voor Veteranen (LZV).

Het lexicon gaat in op de belevingswereld van de Nederlandse veteraan en geeft naast context ook praktische handvatten voor zorgprofessionals die in hun werk met veteranen te maken krijgen.

Het Veteranenlexicon is met name relevant voor medewerkers in de LZV-zorgketen (maar uiteraard ook daar buiten). Het Veteranenlexicon is tot stand gekomen door literatuuronderzoek en een reeks interviews met een verscheidenheid aan Nederlandse zorgprofessionals en veteranen.

Projecten Stichting 1940-1945 i.s.m. ARQ Kenniscentrum Oorlog, Vervolging en Geweld

Stichting 1940-1945

Stichting 1940-1945 verleent diensten, zorg en (im)materiele ondersteuning aan verzetsdeelnemers en de nagelaten betrekkingen, vervolgingsslachtoffers en burger- oorlogsslachtoffers uit de jaren 1940-1945. Vanaf het begin was het motto 'we zorgen voor u en de uwen'. In 2024 werd verder ingezet op het duurzaam verankeren van het gedachtengoed van de stichting en het doorgeven van haar kernwaarden aan de komende generaties belangstellenden en nazaten van verzetsdeelnemers. De toekomstvisie, die samen met ARQ Kenniscentrum Oorlog, Vervolging en Geweld werd uitgewerkt, kreeg gedeeltelijk gestalte in 2024.

Tentoonstelling 'Zorg voor het Verzet'

Op 17 oktober 2024 vond de feestelijke opening plaats van de wisseltentoonstelling *Zorg voor het verzet, de roerige geschiedenis van Stichting 1940-1945* in het Verzetsmuseum Amsterdam. Onder aanwezigheid van zo'n 180 belangstellenden werd daarmee gememoreerd dat de Stichting 1940-1945 (de voortzetting van de op 13 oktober 1944 in het leven geroepen Stichting 1940-1944) 80 jaar bestaat. Toen werd ook een speciale Stichtingspenning uitgereikt aan het Verzetsmuseum. Liesbeth van der Horst, directeur van het Verzetsmuseum, nam toen tevens namens het museum de speciale Stichtingspenning in ontvangst.

Er was niet alleen een enorme belangstelling van bezoekers. Ook de Nederlandse media waren in grote getalen aanwezig. Onder andere het NOS Journaal maakte een onderwerp voor het Acht Uur Journaal, er was aandacht op de website van de NOS en in het Radio 1 Journaal. De lokale omroep AT5 maakte een verslag. Ook verschenen er artikelen in een groot aantal landelijke en regionale dagbladen.

Geschat wordt dat er zo'n kleine 20.000 bezoekers waren gedurende de looptijd van deze tijdelijke tentoonstelling (17 oktober 2024 – 30 maart 2025).

Overzichtswerk van het verzet tijdens WO2 in Nederland

Na een voorbereidend onderzoek in 2023 is historicus Peter Bak gestart met het daadwerkelijke schrijfproces van dit overzichtswerk over onder andere verzetsgroepen, de verschillende soorten verzet en de motivatie van verzetsdeelnemers. De publicatie is bestemd voor een algemeen geïnteresseerd publiek, familie van verzetsdeelnemers en andere geïnteresseerden in het verzet in Nederland tijdens WO2.

Informatie- en adviescentrum 1940-1945

Naar aanleiding van de verkenning in 2023 naar de interesse onder verschillende doelgroepen naar de taken van een Informatie- en Adviescentrum is een aanvang gemaakt met een aantal taken of is een aantal taken gecontinueerd:

- Bemensing Contactpunt Doorwerking WO2.
- Informatieoverdracht middels lezingen en presentaties.
- Onderhoud van website met informatie, verhalen, doorverwijzingen, en bronnen ter verdieping.
- Actualisering van de Themadossiers i.s.m. de ARQ-bibliotheek
- Er is een aanvang gemaakt met het uitzetten van een productielijn ten behoeve van de organisatie van de 40-45 lezing in 2025 en penninguitreiking voor persoon of organisatie die zich voor de samenleving in de geest van de Stichting heeft ingezet.

Bijlage 'Bereik doorwerking van collaboratie'

Onderzoek/openstelling		Bereik (afgeronde cijfers)
Brabants Dagblad	https://www.bd.nl/eindhoven/openbaarmaking-oorlogsarchief-zorgt-voor-gemengde-reacties-onder-nabestaanden-gevoel-van-machteloosheid-kan-terugkomen~a90aa37c/	100.000
Studio040	https://studio040.nl/nieuws/artikel/eindhovense-nsb-kinderen-zien-graag-excuses-ik-ben-beschadigd	
	Eindhoven NSB children would like to see an apology - Eindhoven News	
NRC	https://www.nrc.nl/nieuws/2024/09/13/ergens-in-die-strafdossiers-zat-mijn-eigen-familie-verborgen-a4865143	427.000
	Mijn familie was fout in de oorlog. En dat mag nu iedereen weten - NRC	1.000.000
Reformatorisch Dagblad	https://www.rd.nl/artikel/1077283-onderzoek-collaboratieverleden-wo-ii-werkt-ook-nu-nog-door	50.000
Mei tot mei	https://meiototmei.nl/beroepsverbod-voor-een-nsb-kind/	
AD	https://www.ad.nl/binnenland/hoe-kan-ik-straks-iets-opzoeken-over-mijn-familielid-dat-fout-is-geweest-in-de-oorlog~adbe0a0b/	350.000
De Groene Amsterdammer	'Ik had mijn oma beloofd te zwijgen' – De Groene Amsterdammer	30.000
AD	https://www.ad.nl/den-haag/nabestaanden-in-rij-om-pijnlijke-details-over-foute-voorouders-te-ontdekken-vanwaar-de-fascinatie~ab91a6f7/	350.000
Hart van Nederland	https://www.hartvannederland.nl/uitzendingen/hart-van-nederland-late-editie/YtyvAC14t8x	780.000
Trouw	Frieda en Floor ontdekten dat familieleden na de oorlog werden onderzocht op collaboratie. 'Ik schrok me rot' Trouw	100.000
Frankfurter Rundschau	https://www.fr.de/politik/vader-was-hast-du-im-krieg-gemacht-93497480.html	150.000
Frankfurter Allgemeine Zeitung	https://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/niederlande-unter-deutscher-besatzung-es-war-keine-vergewaltigung-sondern-liebe-110200798.html	226.000

EenVandaag	https://eenvandaag.avrotros.nl/item/boris-leerde-veel-van-nsb-verleden-van-zijn-opa-en-denkt-dat-oorlogsarchief-andere-kan-helpen-zich-te-bevrijden-van-familiegeheim/	470.000
NPO Radio 1 BNNVARA	Een Fout Verleden - 29 december 2024 - NPO Radio 1 Gemist NPO Radio 1.	
Buitenhof	https://youtu.be/VKhNiQCF23M?si=oVpQKk50Hgl8WSSy	
Bijeenkomst 23-11-24 Nationaal Archief		
AD	https://www.ad.nl/binnenland/een-op-de-vijf-nederlanders-vindt-een-kamerlid-of-burgemeester-met-foute-ouders-niet-kunnen~a416d12a/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F	350.000
Radio 1 Journaal	https://www.nporadio1.nl/uitzendingen/nos-radio-1-journaal/9bd0cd0b-e695-4a9f-b8f1-4aa17f8c860e/2024-11-23-nos-radio-1-journaal	
De Publieke Tribune	https://depublieketribune.human.nl/afleveringen/grootste-oorlogsarchief-van-nederland-eindelijk-openbaar	
AD	Zie gedrukte versie	350.000
Regiotour		
RTV Drenthe	https://www.rtvdrenthe.nl/video/DNO241104VL/het-grootste-oorlogsarchief-van-nederland-wordt-openbaar	110.000
	https://www.rtvdrenthe.nl/nieuws/16952855/dossiers-over-foute-nederlanders-online-te-lezen-wees-genuanceerd	110.000
OOG Groningen	Informatieavond bereidt nabestaanden voor op openbaring oorlogsstukken over vervolging collaborateurs OOG Groningen	20.000
RTV Westerwolde	Oorlog voor de Rechter in Groningen Westerwolde Actueel	
Arnhemse Koerier	https://www.arnhemsekoerier.nl/nieuws/algemeen/189048/oorlog-voor-de-rechter-bezoekt-arnhem	63.000
RTV Noord	https://www.rtvnoord.nl/politiek/1233036/oorlogsarchief-volgend-jaar-openbaar-maar-nog-geen-dossiers-van-mensen-die-nog-leven	100.000
RODI Media	https://www.rodinl/hoorn/nieuws/417445/bijeenkomst-westfries-archief-in-hoorn-over-openbaarmaking-oo	56.000
De Limburger	https://www.limburger.nl/cnt/dmf20241111_95895036	300.000

Omrop Fryslan	https://www.omropfryslan.nl/nl/nieuws/16992614/archief-over-verdachte-collaborateurs-gaat-open-dat-kan-tot-vervelende-pijnlijke-verrassingen-leiden	100.000
	https://www.omropfryslan.nl/fy/nijs/16989338/argyf-oer-fertochte-kollaborateurs-giet-iepen-dat-kin-ta-ferfelende-pynlike-ferrassingen-liede	100.000
Leeuwarder Courant	https://lc.nl/friesland/Veel-oorlogsgeheimen-worden-straks-onthuld-29281036.html	67.000
	https://lc.nl/friesland/Praat-mee-dit-vindt-Friesland-Oorlogsarchieven-moeten-niet-openbaar-worden-29282070.html	67.000
Streekomroep West Friesland	https://www.streekomroepwestfriesland.nl/grootste-oorlogsarchief-van-nederland-binnenkort-openbaar-veel-belangstelling-voor-informatieavond-in-westfries-archief/	
Zeeuws Vlaams Advertentieblad	Oorlog voor de Rechter: archief wordt openbaar - Adverteren Zeeuwsch Vlaanderen Zeeuwsch Vlaams Advertentieblad Krant en Online	50.000
RTV Utrecht	Beladen oorlogsarchief besproken in Utrecht: 'Kinderen nooit schuldig' - RTV Utrecht	136.000
Nieuws030	https://www.nieuws030.nl/hist030rie/utrecht-kreeg-uitleg-over-openbaar-komen-van-oorlogsarchieven/	20.000
Openstelling		
Impact Magazine	Jonge littekens ARQ	1250
Impact Magazine	Impact Magazine 2024-01.pdf	1250
Onderzoek Uitgelicht december 2024	https://www.tweedewereldoorlog.nl/onderzoekuitgelicht/80-jaar-vrijheid/geluiden-uit-de-stilte-hoe-is-het-om-kleinkind-van-een-collaborateur-te-zijn/	
Podcast		
FOUT!	https://podcastluisteren.nl/pod/FOUT	
Fout Bloed	https://podcastluisteren.nl/pod/Fout-Bloed	
Podcastgids Vink (NPO Radio 1 AVROTROS)	#276 - De Nederlandse bewaaksters van Auschwitz - Fout - College Tour - VINK: De podcastgids van Nederland Podcast on Spotify	
Het verraad van de Jordaen	https://podcasts.apple.com/nl/podcast/het-verraad-van-de-jordaan/id1779254266	
		6.034.500